

Innst. 307 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:57 S (2010–2011)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen og Trine Skei Grande om fremtidens nasjonalmuseum og en demokratisk behandling av Nasjonalgalleriets skjebne

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen har i lengre tid gjort det klart at nytt nasjonalmuseum skal oppføres på Vestbanetomten i Oslo, og omfatte Nasjonalgalleriet, Kunstindustrimuseet og Museet for samtidskunst. Debatten omkring denne saken har vist at det er et stort engasjement for nasjonalmuseet, og særlig er det mange meninger knyttet til lokaliseringen av Nasjonalgalleriet.

Forslagsstillerne viser til at argumentene for flytting etter hvert begynner å bli bedre kjent, og selv om de spriker alt ettersom hvordan debatten føres, så er det en rekke både bygningsmessige, arkitektoniske og kommersielle årsaker som legges til grunn for at en flytting er nødvendig. På den andre siden står kritikerne, som mener å kunne dementere de ulike argumentene som fremsettes.

Den kanskje viktigste kritikken som går igjen når det gjelder samlokalisering, er ifølge forslagsstillerne imidlertid det demokratiske aspektet, eller snarere mangelen på sådant. Ifølge forslagsstillerne er mange misfornøyde med flyttingen i seg selv, og enda flere er misfornøyde med at regjeringen fatter avgjørelser i lukkede rom uten noen som helst hensyn til offentlig debatt, demokrati eller landets folkevalgte.

Forslagsstillerne mener derfor det i lys av dette er høyst betimelig å få en debatt omkring hele

museumssaken generelt, men mest presserende er saken om flytting eller bevaring av Nasjonalgalleriet spesielt. Fremtiden til en av landets vakre, nasjonale institusjoner er en sak som fortjener bred, demokratisk behandling. Stortinget har fortsatt ikke fått delta i prosessen, og store fagmiljøer sitter ifølge forslagsstillerne foreløpig igjen med en følelse av å ha blitt overkjørt og ignorert av myndighetene. Slik skal det ikke være, og forslagsstillerne mener derfor det er på høy tid å la Stortinget få behandle en sak som har både kulturelle og økonomiske konsekvenser for landet.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en helhetlig sak om fremtidig struktur og lokalisering for nasjonalmuseet – herunder Nasjonalgalleriets fremtid – for å sikre en bred, demokratisk behandling hvor alle sider av saken kan bli belyst.»

Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, og fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, viser til at spørsmålet om nytt nasjonalmuseum har vært gjenstand for bred debatt en rekke ganger. Flertallet viser blant annet til Budsjett-innst. S. nr. 2 (2008–2009):

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene Fremskrittspartiet, mener at det neste store nasjonale byggeprosjektet i hovedstaden, når operaen nå er ferdigstilt, skal være et nytt nasjonalmuseum. Flertallet viser til at Regjeringen arbeider med å forberede en

arkitektkonkurranse. Samtidig er det viktig at Nasjonalmuseet sikres gode og forsvarlige forhold i årene før et nybygg er på plass.»

Flertallet mener derfor at intensjonene i forslaget allerede er ivarettatt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, vil peke på at Nasjonalgalleriet er et kulturminne i ordets mest fylldige betydning. Bygningen er et av landets fremste arkitektoniske monumenter og en stående og synlig fortelling om nasjonsbyggingen og kunstens betydning.

Disse medlemmer mener at å tømme denne bygningen for sitt innhold er kulturminnevandalisme, bygning og samling er ett.

Disse medlemmer er oppmerksom på og støtter det forslaget til løsning for Nasjonalmuseet som lenge har vært skissert, «et nytt museum for samtidskunst bygges på Vestbanen.» Disse medlemmer mener det foreliggende prosjektet er svært lovende. Nasjonalgalleriets særlige klenodium, Munchsalen slik Munch selv var med og skapte den, må bevares og kunne studeres også i fremtiden, sammen med den kunsten som dette museet er skapt for.

Disse medlemmer beklager at det er en dyp splittelse i fagmiljøet når det gjelder fremtiden for Nasjonalgalleriet. Det har diskusjon i komiteen vist, både når det gjelder sammenhengen mellom kunsten og bygningen og bygningens egnethet for oppbevaring av kunst i moderne tid.

Disse medlemmer peker på at Nasjonalgalleriet er en viktig del av landets historie. Det finnes ingen nasjonalgalleri i hele Europa som har forlatt en tilsvarende bygning for å flytte inn i et nybygg. Det har vært satset på utvikling og tilrettelegging i de historisk viktige bygningene. Også i Norge bør en erkjenne behovet for å føre denne delen av historien med inn i fremtiden og ta ansvaret for at dette kan skje.

Disse medlemmer mener at det nye nasjonalmuseets romprogram kan reduseres, om Nasjonalgalleriet organisasjonsmessig opprettholdes som visningssted for våre historiske samlinger, og nødvendige midler til oppgradering av Nasjonalgalleriet blir frigjort. En slik løsning vil være kostnadsbesparende.

Disse medlemmer mener at Oslo vil være en rikere by om de enkelte delene av Nasjonalmuseet får tre frem med sine særtrekk og i sine enestående bygninger, slik vil Oslo bli mer interessant å leve og bevege seg i.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en helhetlig vurdering av at Nasjonalgalleriet organisasjonsmessig opprettholdes som visningssted for våre historiske samlinger.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til at beslutningen om flytting av Nasjonalmuseet fra Tullinløkka til Vestbanentomten ble gjort uten at dette ble fremmet som egen sak for Stortinget. Stortinget har etter press fra opposisjonen behandlet spørsmålet ved ulike anledninger, men aldri i forbindelse med en egen sak basert på en helhetlig og grundig saksfremstilling. Dette har ført til at sentrale spørsmål knyttet til Vestbanetomtens egnethet, økonomi og dagens bygningsmasse ikke er tilfredsstillende belyst. Disse medlemmer mener dette gir en svak politisk forankring som over tid er til skade for Nasjonalmuseet og byggeprosjektet på Vestbanen. Disse medlemmer tar til etterretning at arbeidet med Nasjonalmuseets nybygg likevel går videre og ønsker å bidra til best mulige løsninger ut fra de fremdriftsmessige forutsetninger som nå foreligger.

Komiteens medlemmer fra Høyre står derfor fortsatt på de standpunkter Høyre i lang tid har fremført, og støtter således byggeprosjektet på Vestbanen, men etterlyser fortsatt akseptable løsninger for videre bruk av Nasjonalgalleriets gamle bygning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om den fremtidige bruk av Nasjonalmuseets gamle bygningsmasse.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremlegge en helhetlig vurdering av at Nasjonalgalleriet organisasjonsmessig opprettholdes som visningssted for våre historiske samlinger.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om den fremtidige bruk av Nasjonalmuseets gamle bygningsmasse.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:57 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen og Trine Skei Grande om fremtidens nasjonalmuseum og en demokratisk behandling av Nasjonalgalleriets skjebne – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 14. april 2011

Gunn Karin Gjul

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

Vedlegg

Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 7. februar 2011

Dokument 8:57 S (2010 - 2011) - representantforslag 57 S om fremtidens nasjonalmuseum og en demokratisk behandling av Nasjonalgalleriets skjebne

I brev av 14. januar 2011 fra Familie- og kulturkomiteen bes departementet vurdere representantforslaget fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen og Trine Skei Grande. De viser i sin framstilling til debatten om nybygget for Nasjonalmuseet på Vestbanen, spesielt til det forholdet at museet skal flytte dagens utstillinger i Nasjonalgalleriet til nybygget på Vestbanen. Representantforslaget konkluderer med følgende forslag:

”Stortinget ber regjeringen fremme en helhetlig sak om fremtidig struktur og lokalisering for nasjonalmuseet — herunder Nasjonalgalleriets fremtid — for å sikre en bred, demokratisk behandling hvor alle sider av saken kan bli belyst.”

Helt siden ideen om Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble lansert i St.meld. nr. 22 (1999-2000), har Stortinget vært jevnlig informert om prosjektet, noen ganger i tilleggsnummer til St.prp. nr. 1, jf. vedlegg med oversikt over de aktuelle dokumentene. Museets utilfredsstillende bygningsforhold har vært spesielt omtalt. Fra første stund var det en forutsetning at museet måtte få helt andre bygningsmessige rammevilkår enn det dagens lokaler kan gi. Fra første stund har hovedkonseptet vært at museet skulle samle aktivitetene på ett sted, bl.a. for å få til mer rasjonelle driftsforhold og mye bedre sikrings- og utstillingsforhold. Nødvendige prosesser ble satt i gang i 2004/2005 i samsvar med statens kvalitetssikringsordning for store, statlige investeringsprosjekt (KS 1 og KS 2), og det ble informert i budsjettproposisjonene om framdriften i prosjektet.

Stortinget har siden den gang gitt klar støtte til prosjektet; noen ganger gjennom merknader fra en samlet komité, andre ganger mot Fremskrittspartiets stemmer. Som eksempel kan nevnes kommentaren i Busjettinnst. S. nr. 2 (2008-2009):

”K o m i t e e n vil understreke at Nasjonalmuseets kjerneansvar består i å være en nasjonal kunnskapsbank og en serviceinstitusjon for de visuelle kunststartene i hele landet med ansvar for landsdekkende formidlingsprogrammer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene Fremskrittspartiet, mener at det neste store nasjonale byggeprosjektet i hovedstaden, når operaen nå er ferdigstilt, skal være et nytt nasjonalmuseum. Flertallet viser til at Regjeringen arbeider med å forberede

en arkitektkonkurranse. Samtidig er det viktig at Nasjonalmuseet sikres gode og forsvarlige forhold i årene før et nybygg er på plass.”

De første årene ble det planlagt å bygge ut i Tullinløkka-området med utgangspunkt i de eksisterende bygningene Nasjonalgalleriet og Historisk museum. Disse bygningene skulle oppgraderes og suppleres med et nybygg som delvis skulle ligge på og under Tullinløkka og i Kristian Augusts gate. De utfordringene som ble avdekket i dette prosjektet, er beskrevet i St.prp. nr. 67 (2008-2009). Bl.a. har Riksrevisjonen i to rapporter hatt anmerkninger til den tekniske standarden i Nasjonalgalleriet. Takkonstruksjonens beskaffenhet når det gjelder brannsikkerhet, er svært problematisk, og Nasjonalmuseet fant det derfor nødvendig i 2007 å flytte all kunst fra tredje etasje i bygningen. Klimaproblemene har vært kjent i mange år. Statsbygg og deres rådgivere har reist berettiget tvil om bygningen vil tåle at det etableres klimaforhold som kan forhindre at samlingene ikke tar skade av å være utstilt eller oppbevart i bygningen. I Tullinløkka-prosjektet var dette tenkt løst ved at store deler av de utstilte kunstverkene i Nasjonalgalleriet skulle flyttes over i nybygget, mens Nasjonalgalleriet skulle benyttes til utstillingsformål som kunne la seg realisere innenfor de klimaforholdene som var mulig å etablere uten for store tekniske inngrep i bygningen.

Da en samlet løsning på Vestbanen kom opp som et alternativ til Tullinløkka-prosjektet våren 2008, ble det umiddelbart satt i gang en utredning der løsningsforslagene ble sammenlignet og analysert i samsvar med KS 1-ordningen. Ekstern kvalitetssikrer støttet entydig opp om den anbefalte løsningen fra utredningsarbeidet; en samlet løsning på Vestbanen er den klart beste løsningen, både museumsfaglig og økonomisk. Regjeringen besluttet på dette grunnlaget å utlyse en internasjonal, åpen arkitektkonkurranse våren 2009 med tanke på å realisere et nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen. Resultatet av konkurransen var klart i november 2010, og det ble bestemt at prosjektet ”Forum Artis” skal realiseres som nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen. I løpet av 2012 vil det foreligge et kvalitetssikret forprosjekt, som grunnlag for behandling i regjeringen og Stortinget.

I all hovedsak er det enighet om at Nasjonalmuseet har sterkt behov for helt andre bygningsmessige rammevilkår enn det museet har i dag. Dette gjelder for alle funksjonene i museet, men spesielt for utstil-

linger og magasiner med tilhørende verksteder. Enkelte har imidlertid funnet det vanskelig å akseptere at utstillinger og annen virksomhet i Nasjonalgalleriet skal flyttes til nybygget på Vestbanen. De hevder at den historiske kunsten ikke bør flyttes fra Nasjonalgalleriet. Motstanderne av flytting vil at Nasjonalgalleriet skal utgjøre det faste punktet i en bygningskabal for Nasjonalmuseet. Det pekes på at bygningen har en helt spesiell symbolverdi i framveksten av nasjonalstaten Norge og som arena for kunst, og de vil at bygningen skal ha samme innhold og funksjoner som i dag.

Regjeringen valgte å følge den anbefalingen som lå i utredningsmaterialet, og som også Nasjonalmuseet har gitt sin fulle tilslutning til. Hensynet til samlingene, som er selve kjernen i Nasjonalmuseet, tilsier at de får plass i et nybygg der det kan legges til rette for best mulige utstillings- og sikringsforhold. Å flytte museets virksomhet inn i et nybygg er den løsningen som uten tvil gir de beste rammevilkårene for en rasjonell og sikker forvaltning av museets rike samlinger. Utredningsarbeidet viste dessuten at alle former for delt løsning, der utstillinger og annen virksomhet er fordelt på ulike bygninger, gir betydelig høyere driftskostnader og større sikkerhetsrisiko på grunn av høyere transportfrekvens av gjenstander mellom ulike bygninger.

Det er dessuten en kvalitet i seg selv at et nybygg kan gi Nasjonalmuseet bygningsmessige rammevilkår som gjør det mulig å se ulike deler av den visuelle kunsten i sammenheng, på tvers av etablerte perioder og sjangrer.

Debatten om Nasjonalgalleriet har medført at saken også har blitt debattert i Stortinget flere ganger, første gang i forbindelse med Dokument nr. 8:65 (2008–2009) fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Hans Olav Syversen og Trine Skei Grande. Deres forslag var at ”Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2009, å fremme sak for Stortinget om Nasjonalmuseets fremtidige innretning og lokalisering mv.”. Forslaget var med andre ord ikke så ulikt det forslaget som presenteres i Dokument nr. 8:57 (2010–2011). Regjeringen ga en fyldig omtale av saksforløpet og grunnlaget for beslutningen om nybygg på Vestbanen i St.prp. nr. 67 (2008–2009).

Høsten 2010 stilte representanten Hans Olav Syversen et spørsmål om Nasjonalgalleriet, som ble besvart av statsråd Huitfeldt i ordinær spørretime den 20. oktober 2010. Videre ble det holdt en interpellasjonsdebatt den 2. desember 2010 om Nasjonalgalleriet og Nasjonalmuseet med utgangspunkt i en interpellasjon fra representanten Ib Thomsen.

Felles for alle initiativene er at de vil ha en drøfting av hva som skal skje med Nasjonalgalleriet, og mer eller mindre eksplisitt innbefatter initiativene et ønske om at bygningen skal brukes på samme måte som i dag.

Selve Vestbane-prosjektet planlegges som et nybygg der Nasjonalmuseet skal samle sin virksomhet. Det er ikke aktuelt å endre forutsetningene for dette prosjektet. Det har nå gått inn i en forprosjekt-fase, som etter planen skal være avsluttet fra Statsbyggs side våren 2012.

Etterbruk av Nasjonalgalleriet som bygning blir behandlet som et separat prosjekt. Statsbygg har satt i gang en prosess der ulike alternative funksjoner i bygningen skal vurderes. Inkludert i disse alternativene er også fortsatt bruk som arena for kunstutstillinger, eventuelt i samspill med annen aktivitet. Et viktig poeng i den sammenheng er at Nasjonalgalleribygningen også må vurderes i sammenheng med andre statlige bygninger i området, som er, eller kan komme til å bli fraflyttet. Det gjelder Historisk museum (Frederiks gate 2), dersom Kulturhistorisk museum på et tidspunkt skal flytte sin virksomhet. Da vil det også omfatte Frederiks gate 3. I tillegg er det naturlig at også gamlebygget til Norges geografiske oppmåling (St. Olavs gate 32) tas med i en slik samlet vurdering.

Et annet viktig element i Statsbyggs utviklingsprosjekt er å vurdere hvordan Tullinløkka, både på kort og lang sikt, kan utvikles til en bedre hovedstadsarena i samspill med Universitetshagen og Universitetsplassen. Det vurderes også hva kontakt og samspill mellom Tullinløkka og bygningene Nasjonalgalleriet og Historisk museum kan bety for bruken av henholdsvis bygningene, plassen og de statlige eiendommene i området totalt sett.

Nasjonalmuseets hovedoppgave er å formidle kunnskap om og å forvalte de viktigste visuelle kunstsamlingene i Norge. Gode bygningsmessige rammevilkår utgjør en grunnforutsetning for at forvaltning og formidling av samlingene kan skje på en hensiktsmessig og trygg måte. Hensynet til samlingene tilsier entydig at dette best kan gjennomføres i et nybygg der det kan legges til rette for en sikker forvaltning og god formidling av samlingene. Departementet vil sterkt understreke at den valgte løsningen med et nybygg for Nasjonalmuseets samlede virksomhet representerer en kraftig satsing på visuell kunst. Museet får nesten en dobling av utstillingsarealet, sammenlignet med dagens situasjon. Publikumsfasilitetene vil bli mye bedre og, ikke minst, museet vil for første gang få bygningsforhold som muliggjør en god og sikker formidling og forvaltning av landets viktigste samlinger innenfor visuell kunst.

